

Župna crkva svih svetih u Blatu na Korčuli
The parish church of All Saints in Blato on Korčula

Cvito Fisković

Redovni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Izvorni znanstveni rad – Original scientific paper
predan 16. 8. 1992.

Župna crkva u Blatu na Korčuli

U pregledima baroknog graditeljstva Dalmacije nije vrednovana zanimljiva skupina župnih crkava tog sloga iz 17. i 18. stoljeća na otoku Korčuli. Te crkve u Žrnovu,¹ Smokvici, Pupnatu i Čari djela su domaćih korčulanskih graditelja, i pripadaju istoj tipološkoj i morfološkoj skupini, pa je potrebno da se o njima objave i obrade bilješke koje sam ranije tek spominjao. O župnoj crkvi u Blatu, najvećoj iz te skupine, treba posebno i više govoriti. Opisujući građevinu uz snimke dijelova, sad iznosim arhivske dokumente o gradnji i majstorima, što sve ne bijaše poznato, skupa s tlorisom zvonika i javne lođe, o kojoj sam davno pisao.² Moja odmakla životna dob i ratne prilike ne dozvolile mi, nažalost, ni sada istražne radove u starijim dijelovima a ni umjetninama, o kojima je najopširnije pisao don Ivo Protić.³

Župna crkva u Blatu, posvećena svim svetima, spominje se već u 14. stoljeću u bilježničkim knjigama skupa s istoimenom bratovštinom,⁴ iz čega se vidi da već tada bijaše važno za okupljanje vjernika i oblikovanje naselja, koje je nastalo na plodnom i već u antici obrađenom polju kao temeljnom uvjetu daljnjeg razvoja. Stoga je izgrađena na prikladnom položaju u središtu naselja, gdje se i sad ističe osobito visokim zvonikom, prostranim i prema svim okolnim zgradama uravnoteženim trgov s javnom lodom u sredini. Svim tim čini građevni najosmišljeniji naglasak prostorne okolice, koja se slijeva u njenu prikladnu dolinu. Zbog povećanja broja pučanstva crkva je proširena i produžena, i to temeljito, tako da joj od spomenute srednjovjekovne crkvice jedva ostaše pri stilskoj doradi vidljivo prepoznatljivi prvotni dijelovi.

Tek u stražnjem, istočnom dijelu crkve primjećuje se niži dio zida povišen u apsidu sjeverne lađe. Tu je i stara sakristija na kojoj su još gotički prozori ukošena okvira, iznad koje je i preslica s lukom na kojem volutice na krajevima i izduženi četverokutni reljefni ukras sjećaju na 15. i 16. stoljeće kao i cvjetni akroterij apside. Stubište uz ovaj stariji dio crkve, kao i u Vignju na Pelješcu, zove se kančelje, vjerojatno od srednjovjekovne *cancellata altaris*,⁵ ili talijanske riječi *cancellata*, ali taj sklop stubišta i zgrade treba ispitati kako bi se vidjelo postoje li očitiji tragovi srednjovjekovne crkvice.

Sadašnja velika crkva očigledno je nastala dogradnjom i međusobnim stapanjem više cjelina, povijesno različitog nastanka i različita sloga građenja. Osnovni je svakako začelni dio sa srednjom lađom, niti dvostruko širom od dviju pobočnih, ali znatno višom i izvorno dužom. Glavna je lađa natkrivena bačvastim svodom gotički prelomljenog obrisa, a takva joj je i apsida, četvrtasta tlocrta naglašene širine, jer je jednakog raspona kao čitava prednja prostorija. Iz apside se nekoć ulazilo u dvije postrane prostorije, začelni zid kojih se gotovo poravnava s istočnim zidom velikog svetišta. Novijim zahvatom probijanja prednjeg zida one postade apside pobočnih lađa niže visine te presvođene gotički sa svodom šiljastog luka. Preostali dio malo viših lađa čine po dva uzdužna traveja s križno-bačvastim svodom. Tako je nastala stroga građevina bazilikalnog presjeka sa sniženim apsidama, a osvijetljena iz bočnih zidova s po jednim velikim uspravnim prozorom u srednjem traveju te s dva okulusa usporedno u podanku visokog svoda glavne lađe.

Ovaj dio bijaše jasno razdvojen od transepta, arhitektonski i prostorno jako naglašenog izvana i iznutra. Građen je kao široka poprečna prostorija pod bačvastim svodom, koji je sje-kao uzdužni prostor velike crkve te je iz središnje lađe radi njene preglednosti smiono uklonjen.⁶ Budući da su mu na sjevernom pročelju, prema glavnom trgu naselja, okrenuta bočna vrata, a s južne strane dograđena memorijska kapela, to se javlja kao svrsishodno i skladno križiste prostora izuzetno

Sažetak

Župna crkva u Blatu, najvećem selu otoka Korčule, posvećena je svim svetima, a u povijesti se spominje od 14. stoljeća. Međutim, u današnjem svojem složenom liku pokazuje odlike pokrajinskoga graditeljstva baroknog doba s jakim podsjećanjima na gotičko-renesansna iskustva, te je izraziti primjer domaćeg umjetničkoga razvitka.

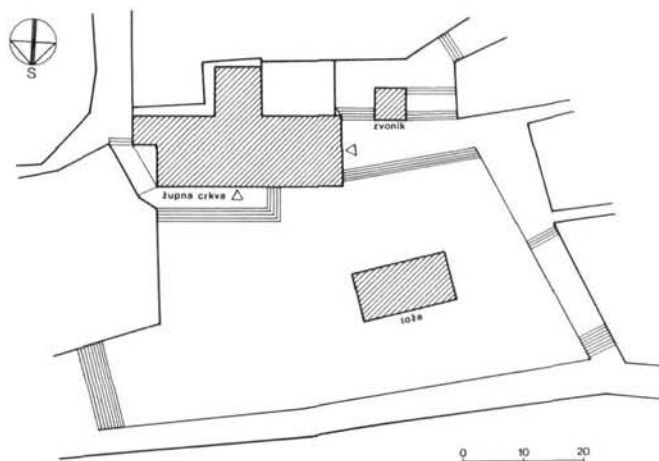
Sažetom analizom velike gradnje, uz iščitavanje arhivskih dokumenata, dolazi se do zanimljivih saznanja o postupnoj preobrazbi trobrodne bazilike kasnogotičkog tipa u razvijenu crkvu križnog prostora s proširenjima i dogradnjama izvršenim od sredine 17. do 19. stoljeća. Bitno je ipak da je u isprekidanim, u načelu teško izmirljivim, konstrukcijskim zahvatima stvorena skladna cjelina koja iznad svega raskriva pomirenja mjesnih umjetničkih predaja i modernijih posezanja. Utoliko crkva svih svetih u Blatu postaje ogledni, dosad inače zanemareni spomenik dalmatinskoga graditeljstva, to značajniji što je odredio skupinu srodnih ostvarenja u susjednim korčulanskim naseljima, obradu kojih ću nastaviti u drugim studijama.

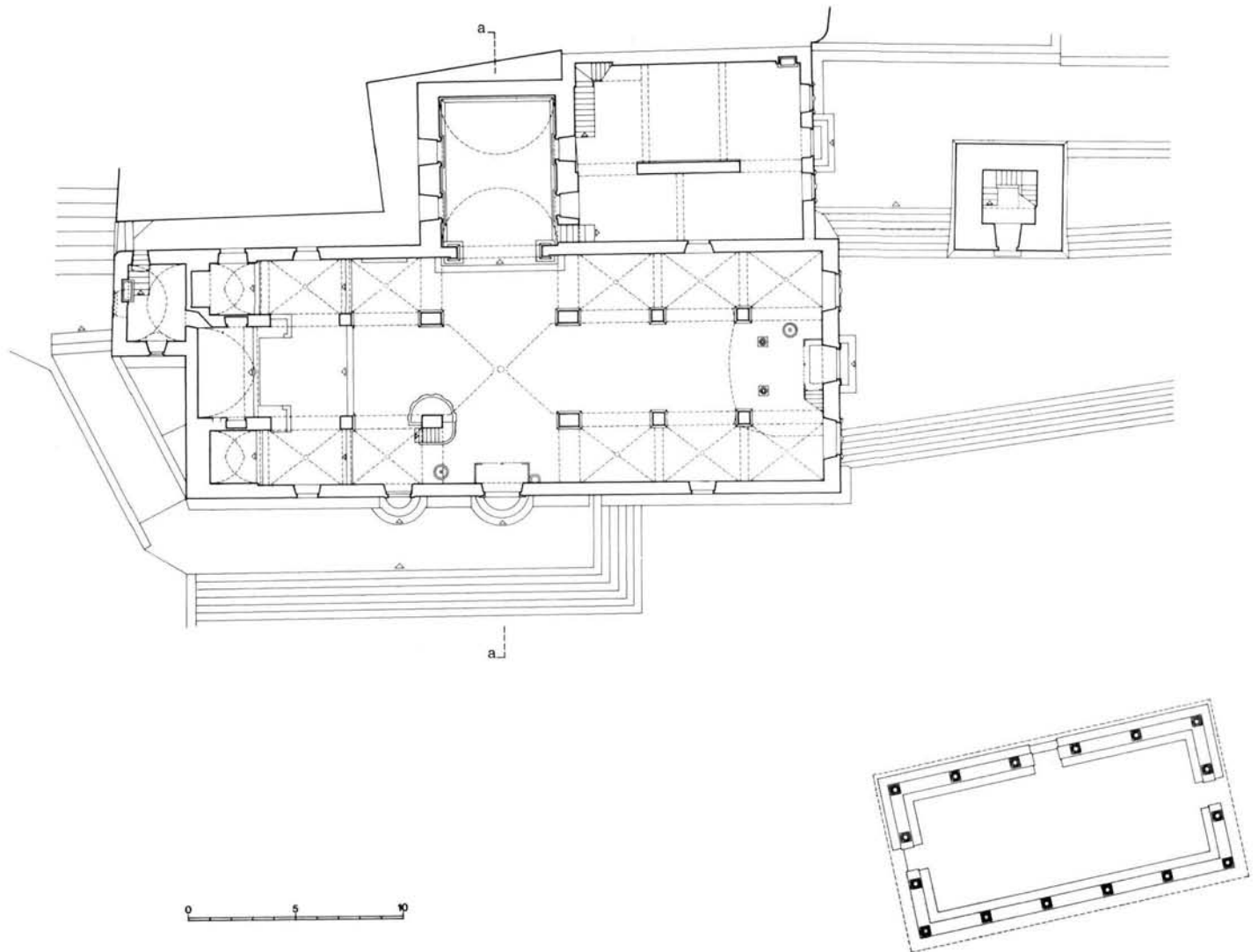
Crkveno pročelje
The church facade

velike i građevinski raščlanjene župne crkve u Blatu. Njezin prednji dio jače je izduljen od stražnjeg, zacijelo starijeg. Ali je u trobrodnom poretku jednako podijeljen u tri bočna traveja pod križno-bačvastim svodom, od kojih se svaki otvara prema srednjoj lađi s velikom arkadom luka. Način osvjetljavanja je istovjetan, a pročelje rastvoreno s glavnim vratima i prostranim niskim jajastim prozorima. Najviša srednja lađa ima osim toga veliki kolut-prozor u gornjem dijelu, manji od onog na transeptu. Unatoč različitim razmjerima dijelova, sastavcima građevne ili plastične obrade, sve je prilično ujednačeno čak u oblicima, te toliko zanimljivije za procjenu izraza domaćih hrvatskih kamenara od 16. do 19. stoljeća na jadranskoj obali.

Trobrodnost crkve istaknuta je u širokom plošnom pročelju, koje još uvijek, držeći se kasno srednjovjekovne predaje ne raščlanjuje svoju plohu, niti je naglašava stupovljem i reljefnošću. Strogim obrisom prati visine i kosine simetričnih krovova triju lađa, a trokutnu kompoziciju cjeline i oživljava velikim okruglim prozorom u središnjem uzdignutom trokutnom, zabatnom dijelu. Taj prozor, oblikovan kao kolut, obavičen je kovčastim gotičkim lišćem i popunjen prečkama stupića povezanih trodijelnim gotičkim lukovima. Općenito je svojstven dalmatinskom graditeljstvu, različitoj slikovitosti inačica, proširen u našoj gotici i renesansi. Nije iščeznuo ni pred snagom baroka i, kako se ovdje vidi, zadržao je tad u

Urbanistički raspored sklopa župne crkve svih svetih u Blatu (prema izvodu iz katastra izradio I. Tenšek)
Urbanistic set-up of the complex of the parish church of All Saints in Blato (I. Tenšek)

Tlocrt župne crkve svih svetih u Blatu sa zvonikom i ložom (arhitektonski snimak I. Tenšek i D. Stepinac)

Ground-plan of the parish church of All Saints in Blato with the bell tower and loggia (architectural survey I. Tenšek and D. Stepinac)

pokrajini svoju kićenost, plastičnost i vitkost.⁷ Sljedom uzornih primjera dubrovačke, zadarske i trogirke stolne crkve očito-vao se u 15. stoljeću bogatom reljefnošću i prepletenošću na pročelju stolne crkve korčulanske biskupije, rasprostranio se po većim i manjim, gradskim i seoskim crkvama, pa kako da se ne istakne i u Blatu, bogatom selu sljubljene korčulanske vlastele, marljivih pučana i poduzetnih seljaka! Ponavlja se čak sa zaobljenim motivom gotičkoga kovrčastog lišća, koje mu oživljava okvir, i s trodijelnim lukovima s lopticama iznad vitkih stupića zrakasto nanizanih oko cvijeta, koji će mu uzi-grati središte u mirnim raskriljenim plohama glavnog i poboč-nog pročelja, koja se oba ističu iznad stepenica prostranih trgova. Glavna pak vrata u osi zapadnog pročelja crkve svih svetih poštovahu još renesansni slog. Nadvratnik im je ukrašen nizom zubića, a dovratnici liščem, bobicama lovora, cvijećem i žljebićima djelomično ispunjenim štapićima. Nad nadvratni-kom je uobičajena plitka niša natkrivena izljebanim lukom sa završnim voluticama. Renesansni ukras tako je upotpunjen, ali se barok ipak iskazao oblinom snažnih pobočnih prozora s obje strane vrata. Stilski se obnova očituje u četiri uobiča-

jene sljubljene volute, koje suprotstavljajući se smjerom trake okvira oblikuju jajasti otvor. Kao dopuna toj odmjerenoj otvo-renosti donjeg i srednjeg dijela pročelja s vratima i prozorima nad završnim skromnim vijencem istaknuti su baš u korčulan-skom graditeljstvu 15. stoljeća uobičajeni stršeci kipovi i visoki cvjetni akroteriji. Iznad trokutnog zabata visoko je u pet lisna-tih nizova izrastao akroterij, koji također vuče podrijetlo iz gotike, pa mu se latice kovrčaju i rastvaraju u suncu, pomažući okomitom naglasku širokog, ponešto zdepastog pročelja. Na uglovima obiju njegovih strana dva su kipa evanđelista. Sa sjeverne prepoznamo sv. Marka, zaštitnika biskupije, ko-jemu je desnica oštećena. Njegovo štovanje nije bilo u dalma-tinskoj Crkvi rašireno koliko bi se moglo očekivati za mletačku pokrajinu, vjerojatno zbog jake korjenitosti ranosrednjovje-kovnih svetaca i mjesnih zaštitnika. Ovdje ih ipak zamijeniše evanđelisti, jer crkva je posvećena svim svecima, a u skladu sa sveobuhvatnijim shvaćanjima baroknog vremena. S južne je strane Ivan, prvak među evanđelistima, s orlom i Evande-ljem. Po surovoj obradi, labavom stavu i nevješto oblikovanoj odori u oba kipa raspoznaje se nemoćna ruka domaćeg kipara,

koji je evangelistu Marku doduše izrezao izrazitije crte lica, ali način kojim je oblikovao čitav lik ne odvaja se ni u čemu od onog Ivanova, a i od sva tri kipa s pobožnog pročelja crkve. Očito je da su svi ti likovi iznad obiju pročelja podignuti pod utjecajem baroknog kićenja rubova crkvenih građevina kipovima. Taj običaj bio je zahvatio upravo korčulansko graditeljstvo, pa i ono kasno, dok su kasnorenesansne i barokne crkve susjednoga dubrovačkog kraja ostale bez toga nastavljajući s gradnjom jednostavnih trokutnih zabata po starom uzoru romanike, gotike i renesanse. Prodor novoga sloga odrazio se tek u slikovitim pojedinostima i težnja za plastičnim obogaćanjem izgleda cjelina. Po istom htijenju pokrajinskog sloga i pobožno pročelje blatske crkve ukrašuju tri kipa. To je središnje poprsje Stvoritelja, koji blagoslivlje desnicom, a u lijevici drži kuglu zemaljsku. Kip je izradbom sličan ostalima koje isklesao u 17. i 18. stoljeću korčulanski klesari za Gospinu crkvu u Sreseru i Karmenu na Pelješcu te u dominikanskoj crkvi na Korčuli. Na krajevima pročelja kipovi su dvaju proroka koji sjede držeći svitke s urezanim imenom JEREMIAS PTA i ELIAS PR. Po oblikovanju lica, brade i kose, odijela s ovratnikom, plašta i kratka haljetka oba sliče na likove plemića 17. i 18. stoljeća, pa su zanimljiv primjer vjerskog i svjetovnog. Stav, obris i pojedinosti obrade, međutim, jasno očituju slabu vrsnoću domaćih kipara tog vremena. Oni baš u korčulanskom krugu isticahu slične oznake, i to često na svojim manjim kipovima, kojima su kitili pročelja i krovove, npr. na dvorišnom pročelju Arnerijeve palače i Bakarićeve kuće u Korčuli, na Arnerijevu kaštelu u Blatu, tragom spomenute navade umjetničkoga izraza u domaćoj sredini.

Vrata bočnog pročelja pokazuju pak izričite predaje dalmatinskog crkvenoga graditeljstva. Profilirani dovratnici, naslonjeni na stope sa stiliziranim ljljanom, drže također reljefne nadvratnike, koje nose polukružnu lunetu s Gospinim kipom. Dok svi ti reljefni ukrasi odaju renesansu, barok se, osim u razgibanosti središnjeg lika, javlja pri dnu nadvratnika velikim pravokutnim, tzv. dijamantnim vrškom. Nadvratnik ima poluoblj jastučić s uobičajenim akantusovim listovima na njegovim krajevima i u sredini, a prekriven je plitko klesanom prepletanom lozicom. Sav taj ukras naniznog cvijeća u krugovima lozice, niza listića, zubića i ostaloga poredanog na luneti, dovratnicima i nadvratnicima klesan je gusto, jednomjerno i usklađeno, dok je kip Gospe sa sinom osrednji rad. Iz toga se, kao po pravilu, opaža slabija sposobnost naših klesara i kipara pri oblikovanju punih oblina i zaostajanje pri realističkoj izradbi kipova.⁸

Okrugao, zubićima okružen prozor nad ovim vratima ima uobičajen oblik romaničko-gotičkog koluta s vitkim stupićima, koji lisnatim glavicama drže trodijelne lukove s kuglicama. Ponavlja, dakle, u razvijenom obliku starije uzore kao i dva duguljasta prozora ovog zida, koji imaju polukružni pravilni obris. U visokom zidu srednje lađe, pod njenim krovom nižu se manji izvana uokvireni poput onih s pročelja a iznutra prateći u broju i razmještaju ritam traveja bočnih lađa. Zbog neugledna izgleda u posljednje vrijeme zamijenjeni su novim, koji imaju izrazit barokni oblik, ponovljen u mnogim dalmatinskim crkvama u 17. i 18. stoljeću.⁹

Tik do već opisanoga pobožnog ulaza, središnje postavljena u kraku transepta, na istoj su strani manja vrata. Da li su možda služila prije produženja crkve, teško je reći jer nisu stilski izrazita. Možda su otvorena kako bi se pri svakodnevnom ulazu u crkvu prolazilo kroz njih te tako ne otvarale teške vratnice većih vrata. Crkva je naslonjena na padinu brijeva, pa stoga, da bi joj se oprla izgledom, njena sjeverna strana prema trgu toliko je obogaćena da gotovo prednjači pred glav-

nim pročeljem. K tome se uz nju proteže zidana kamena klupa podijeljena prema visini pločnika stubišta na trgu u četiri dijela i natkrivena profiliranim pločama. To stubište s klupom za odmaranje u hladovini žarkih prijedopneva daje ovom pobožnom pročelju posebnu slikovitost, uzdiže mu pogled.

Suprotno vanjštini, crkvena unutrašnjost djeluje svojim zbije-
nim i uskim prostorima, osobito pobočnih lađa, ponešto nezgrapno, ali je, i uz sva neslaganja u omjerima i poremećajima u skladu svojstvenom za mnoge nadogradnje, ipak slikovita. U tome i jest njezina glavna osobitost koju treba uvažiti u prosjeku pokrajinskog stvaralaštva, uzevši u obzir kasnogotička iskustva i predaje te stapanje s baroknim dometima. Prije svega treba je gledati kao građevno djelo nejedinstveno zamišljeno, ali stvoreno sviješću mirenja različitih razdoblja.

Arhaična je izduženost današnje cjeline proistekla iz razmjera prve gotičke crkve u istočnom dijelu. Njezine uske, a visoke lađe natkrivene su kamenim svodovima na čvrstim, jako zatvorenim zidovima i jakim glomaznim nosačima. Tanak kameni vijenac razdvaja svodna zaobljenja glavne lađe po čitavoj dužini od lukova arkada, a po njima određen ritam križno-bačvastog svodenja pobočnih lađa učvršćen je poprečnim pojascima od kamena. Sve to prihvaćaju i barokni graditelji, zacijslo odgojeni u istoj sredini i nužno više upućeni na radionička umijeća negoli stilske preobrazbe umjetničkih shvaćanja i graditeljskih iskustava. To je dalo dojam cjelovitosti crkve, inače prostorno vrlo složene, čak sadržajno višečlane, a građevno objedinjavane u nizu stoljeća. U njihovu toku potvrdila se uvriježenost uglavnom istoga plastičnog rječnika, ali i tehničke vještine građenja u zavičaju kamenara, koji obilježavaju umjetnički izraz čitavog otoka Korčule. To je osobito bilo važno kad su se stanovnici Blata pokušavali natjecati s gradom, dok su u selu više boravili zemljoposjednici iz domaćeg plemstva, uklanjajući se utjecaju središnje mletačke uprave. U toj sredini mjesni su graditelji, ugledajući se na rješenje korčulanske katedrale, a po običaju ostalih suvremenih crkava u otočkim naseljima, i u baroku zadržali sustav kamenih svodova na zidanim nosačima tijekom njihovih baroknih preobrazbi.

Crkva svih svetih u Blatu osobit je spoj u biti jednostavnih kasnogotičkih rješenja s vrlo zakočenim baroknim htijenjima. Njene tri glavne četverouglaste apside uzidane su u jedinstveni građevni blok, pa im se izvana ne ističu oblikovne razlike. Sve tri presvođene lađe jednako su duge i natkrivene uzdužnim svodovima, bačvastim u glavnome prostoru, a križnim u pobočnim, zbog oslanjanja na pilone i jednostavne zidne konzole. Svodovi su zaobljeni rastući u gotičkom obrisu i samo s reljefnim ključnim kamenom, oblikovanim kao cvijet sa željeznom kukom za vješanje kandila. Stubovi nosači, zidani pravilnim klesancima, bez postolja su ili s tankim profiliranim postoljem, po čemu se kao i po nizu drugih oblikovanih inačica u istome ustroju razlikuju razdoblja gradnje.

Majstori koji bočnim dogradnjama proširuju stražnji dio crkve bijahu lošiji, a oni koji nadodade tomu zapadni dio i produžiše crkvu, pokazuju se vrsniji u obradi kamena, u odnosima pojedinosti i stvaranju cjeline. Produženjem gradnje svod nije nastavljen, već prekinut križnim nižim svodom šireg traveja, pod kojim se ulazi u kapelu. Time se s pjevališta spriječio pogled na glavni žrtvenik. Tek 1959. stoga je uklonjena ta prepreka¹⁰ spuštenu srednjeg svoda i glavnoj lađi vraćena cjelina.

Svakako, nadnevak urezan pri dnu istočnoga pilastra uz pobočna vrata: 1644. A d. 19. Mazzo može označivati proširenje tog dijela gradnje. Poseban osvrt zahtijevaju žrtvenici, o kojima je pisao don Ivo Protić, a ovdje se na njih ne osvrćem, jer ne mijenjaju osnovni raspored crkvene gradnje. Tek veli-

Crkvena glavna vrata na sjevernoj strani
The main door of the church on the north side

čina glavnog žrtvenika, koju sam objavio,¹¹ očituje donekle i širinu apside.

Dvije barokne kamene škropionice, kao i crkva, sadrže još ponešto renesansnih utjecaja. Vitke su i pokazuju kako su domaći majstori bili istančaniji i vještiji u izradbi reljefnih ukrasa i oblaganja pojedinih predmeta s njima negoli ljudskih likova. Na onoj vitkijoj urezana je na lisnatom postolju i 1645. Vjerojatno su se tada izrađivala ili postavljala i pobočna vrata, uz koja se škropionica i danas nalazi, a tu je u blizini i spomenuti pilastar s 1644. godinom.

Bezbrojne su kamene škropionice slično klesane u barokno doba u dalmatinskim crkvama, a za jednu je nacrtan i uzorak u poznatoj korčulanskoj crtanki.¹² Nekima je udubina podijeljena kamenom pregradom, na koju se naslanjao poluokrugli drveni ormarić, oblikovan poput svetohraništa, za spremanje opreme za krštenje, jer su služile i kao krstionice.¹³

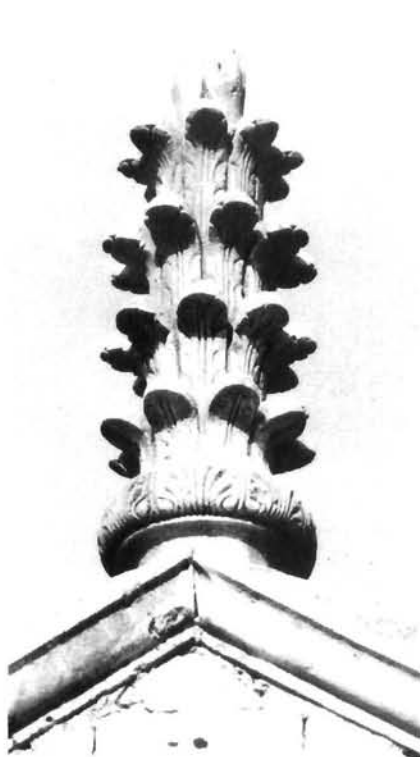
Uz južnu pobočnu ladu rastvara se kapela sv. Vinčence. Njezin ulazni luk odgovara poprečnom prostoru, pa joj se ravno iz pobočnih vrata pride preko glavne lađe. Sred dogradnje je na žrtveniku pravokutna tlocrta skladna raka s kostima mučenice. Prenio ih je iz rimskoga Poncijanskoga groblja posljednji korčulanski biskup Koserić 1795. i darovao Blatu. Ulaz u kapelu otvoren je kao i kod renesansne trogirske stolne crkve, gdje je pristup napravljen sučelice romaničkim vratima, da i vjerni-

ci, a i danja svjetlost s trga, budu usmjereni izravno kapeli. Stara iskustva usklađivanja i ovdje su, dakle, u baroku opet ostvarena.

Četverouglasta kapela sv. Vinčence u 18. stoljeću nadodana je i pokrivena bačvastim svodom, a njen visoki i široki ulaz uokviruju dva profilirana pilastra, uzdignuta na visoko profilirana postolja postavljena na stepenice povišenog pločnika. Pilastr drže složene imposte kao čvrste i slojevite ravne glavice četvorastih profila, nad kojima je visok profilirani luk istaknutoga ključnog kamena bez onog usitnjenog ukrasa, koji sretismo na već opisanim crkvenim vratima.

Na tome velikom ulazu klasicizam je dakle već na pomolu i daje veleban izgled novom zahvatu, koji se, iako bočno, nametnuo skromnoj unutrašnjosti trobrodne lađe, ne samo vanjšinom već i unutrašnjim rješenjem nadodane kapele. To se zbilo i na gotičkoj stolnoj a i na franjevačkoj crkvi na Korčuli pri dodavanju novih kapela, na prvoj gradnjom svetišta sv. Roka,¹⁴ a na drugoj sv. Križa,¹⁵ koju je sagradio u jakom, iako skladnom, obliku mletački graditelj Giorgio Massari, nadvisivši čak i krov i nametnuvši se boku gotičko-renesansne crkve.

Unutrašnjost kapele sv. Vinčence monumentalno je i jedinstveno riješena, dok joj vanjski dio nije likovno obrađen, kao ni Firentinčevoj kapeli trogirske crkve, budući da obje bijahu

Akroterij vrh crkvenoga zapadnog pročelja
Acroterion on the top of the western church facade

Kip evanđelistu Ivana na zabatu zapadnog pročelja
Statue of the evangelist John on the gable of the western facade

Kip evanđelistu Marka na zabatu zapadnog pročelja
Statue of the evangelist Marc on the gable of the western facade

sakrivene susjednim zgradama ili im vanjština bijaše jedva vidljiva. Četverokutni prostor presvođen je poluoblom svodom, a tlo mu je uzdignuto stepenicom nad razinom crkve, popločano kamenim pravokutnim pločama, složenim dijagonalno, što najčešće označava najotmjeniji način oblikovanja pločnika središnjeg ili svečanih prostora, osobito u 18. i 19. stoljeću. Četiri četverouglasta duguljasta prozora bogato profiliranog okvira, svinutih proširenih uglova, vješto su i međusobno sučelice raspoređena na pobočnim zidovima.

Oni zapadno nisu probijeni, već samo reljefno izrađeni radi usklađivanja prostora, i ne osvijetljuju ga, jer gledaju u unutrašnjost susjedne zgrade. Dakle, svjetlo u kapeli i plastičnost žrtvenika pojačavaju samo dva istočna prozora, a nasuprotni uzdržavaju tek opću simetriju zdanja. Njihov jaki četveropojasni profilirani okvir, sa završnim izbočenim gornjim i donjim dijelom, uklapa se cjelovito u zidni vijenac, koji okružuje zidove kapele, osim na mjestu koje je na začelju predviđeno da bude slobodno i prekinuto za postavljanje velike slike. Inače širina tako raščlanjena zidnog vijenca jača velebnost kapele i daje joj dojam čvrstoće. Njeno jedinstvo nije oskrvnuo ni 1962. otvoren uski bočni joj pristup. Izvornu prazninu upotpunjuje mramorna raka sv. Vinčence, uzdignuta tik iza trpeze žrtvenika. Uz nju ranije stajahu sa strana dvije piramide, zamijenjene zatim s dva velika mramorna anđela na posebnim stalcima. To unošenje i uzdizanje velikih mramornih ili brončanih anđela uz rake ili uz žrtvenike, njihova svetostraništa ili uz slike svetih pokrovitelja, uobičajilo se u baroknome 17. i 18. stoljeću i u Dalmaciji, npr. u crkvi sv. Vlaha u Dubrovniku, stolnicama u Splitu, u Trogiru, u Makarskoj itd., a prethodno u Zadru. Mjesto anđela ta bočna mjesta popunjavahu i veliki svetački ili ostali kipovi, npr. uz žrtvenik sv. Ivana Nepomuka

u Dubrovniku. Prirodno je dakle da su barokni anđeli, i to vrsni, postavljeni i uz kasnobaroknu novu raku u novosagrađenoj blatskoj kapeli.

Trpeza žrtvenika uzdignuta na dvije mramorne stepenice, ima izrazito i često ponavljani savinuti oblik istaknutih bočnih rubova i kićenoga središnjeg ukrasa, iznad kojega su znamenja mučenice Vinčence: kruna, palme i ruže. Uz njih je i rebrasta školjka, očit znak rokoka, koji je sav oblik žrtvenika već prožeo umecima crvenog i tamnozelenog mramora, želeći mu uz reljefne ukrase pojačati vitkiji, raskošniji i blještaviji izgled. Na njemu je jednostavnija, već klasičnijim shvaćanjima oblikovana raka u bijelome mramoru s nizovima malih crvenih i tamnozelenih umetaka i cvjetnim vijencima obješenim s obje strane.

Prednju stranu rake zaklapa kovinski poklopac, na kojem su znamenja mučenja, kruna, dvije grane palme i reljefni natpis, ime mučenice: S. VICENTIA M. Na savinutome mramornome prugastom poklopcu mramorni anđelić na oblaku vješto su, ali uobičajeno, postavljeni; jedan okrenut k nebu, a drugi k vjernicima, završavajući kompoziciju koju upotpunjuju dva velika pobočna anđela uz raku, djelo iste ruke. Očito je da su sva četiri uvezena vjerojatno iz Mletaka. Bilo je to doba kad su domaći klesari uspijevali svoje kipove uklopiti na rubove pročelja i u javni spomenik trga, pa i ponekog vrta ili na seosku crkvu, ali nisu uspijevali odolijevati velebnosti zgrada 18. stoljeća niti u prostranim crkvama pred rječitim velikim slikarskim i mramornim kompozicijama žrtvenika, s kojima se željelo rasprostraniti ili obnoviti štovanje sveca posebnoga mjesnoga i novouvedenog značenja.

Stvoriteljevo poprsje vrh pobočnog pročelja
Bust of the Creator on the top of the side facade

Kip proroka Jeremije na zabatu sjevernog pročelja
Statue of the prophet Jeremiah on the gable of the northern facade

Kip proroka Ilije na zabatu sjevernog pročelja
Statue of the prophet Elias on the gable of the northern facade

Tako su i stanovnici Blata postupali po savjetu svog svećenstva, uprave, crkvinarstva i bratovštine, koji ne htjedoše zaoštati za sjajem baroka.

Da bi se rašireno štovanje sv. Antuna Padovanskoga zadržalo, na mjestu gdje je srušen njegov žrtvenik, ustupivši položaj novoj kapeli, na zidu iznad rake izložena je njegova slika. Na njoj je lik sveca okružen povezanim prizorima vjernicima poznatih njegovih čudesa, na način čest u baroknom slikarstvu. Rad je to osrednje likovne vrijednosti 18. stoljeća, ali je zbog vjerskog značenja prekinut zidni vijenac i nad slikom postavljeno drveno raspelo. Tako je složenom okomicom nad rakom popunjena, bez natrpavanja, uravnotežena barokna unutrašnjost kapele, a padovanski čudotvorac dobio i dalje ugledno mjesto. Vjerski obred uskladio se s građevinskim prostorom, što u seoskim crkvama nije, nažalost, često. Natrpavanje kičom i tvorničkim proizvodima treba u crkvama ustuknuti pred skladom između crkvenih obreda, vjerskih osjećaja i likovnih doživljaja, koje svećenici trebaju omogućiti, umjetnici ponuditi i konzervatori štiti.

A uz crkve potrebno je čuvati njihovu okolicu, sredinu, odijeljene zvornike, lode i ostale zgrade koje čine cjelinu crkvenih trgova. Blato pruža za to lijep primjer i prigodu. Prostor na kojem se sreću četiri vijugava puta naglasilo se zvonikom, proširilo crkvenom i javnom zgradom, uzdiglo zidom, poravnalo pločnikom i oplemenilo velikim, nažalost, nestalim krošnjama da bi privuklo i okupilo stanovnike raštrkana, prostranog i najvećeg otočnoga sela.

Zvonik je sagrađen odijeljeno, ali blizu crkve, na tako zgodnome mjestu da ne umanjuje, već ističe njen izgled pri južnom kraju i na rubu trga, a na početku padine brijega, kao očit naglasak na bližu i dalju okolicu, suprotstavljajući se skladno svojom visinom svemu oko sebe. Nema ni traga romanike u njegovu truplu i ukrasima, pa je potpuno suvišno ponavljati da je »romaničkog stila«!¹⁶ Njegovu visinu još više uzdiže šest stepenica koje obrubljuju južni dio trga, iznad kojih se diže. Prizemlje mu je ukošeno i prošireno po baroknom običaju, kao mnogim zvonovima tog sloga, radi čvršćeg i pouzdanijeg

uporišta. To je, kao i svi gornji katovi, označeno pojasom istaknutog profila. Dva donja čine, kao što je uobičajeno, zatvoreni podanak, u prizemnom su vrata, koja uskoćom pojačavaju dojam čvrstoće, a i jamče pouzdaniju obranu u slučaju da zvonik posluži pri napadu gusara. Sred prvog kata okrugli je prozorčić s kamenom rešetkom u obliku križa; u drugom je katu sedam puškarnica za obranu od gusara, koji pljačkahu u okolici ovog otoka,¹⁷ pa je i Blato, koje ne bijaše opkoljeno zidinama, imalo svoje kaštele za obranu.¹⁸

Sred ovog je kata i okrugla pločasta kazaljka sata, koji je postavljen nakon svibnja 1775. uz odobrenje kneza Marina Badoera a na molbu Blačana. Vjerojatno je to onaj sat kojemu je još ostala okrugla kamena ploča s brojevima, a bez kazaljki, sred sjeverne pročelne strane drugog kata, gdje su na drugim stranama jajasti prozori baroknih voluta često, pa i na Korčuli, ponavljani tijekom 18. stoljeća.

Loda zvona ozidana je zidnim pojasima, a četverokutni stupovi sa svih joj strana oblikuju dvostruke otvore, koji svojim polulukovima nose završetak lode i zvonikova trupla, također opasanog dvostrukim zidnim vijencem. Iznad pročelnog otvora umetnuta je nova kazaljka sata, da na tome višem mjestu bude vidljivija od starije, donje. Tim završava četverouglasto truplo zvonika na kojem je osmerostrana lanternica s osam malih šesterolisnatih i osam duguljastih polulučno presvođenih uskih otvora, koji se slogom uskladuju s onim većim u lodi. Osam polustupića uz otvore daju lanternici plastičniji izgled, to više što im glave nose profilirani razvijeni vijenac, koji strši izbočen nad svakom. Svod kupolice rebrima se okuplja i završava dvoloptastim akroterijem, na čijem je vrhu uobičajeni kovinski križ sa zastavicom, koja okretanjem pokazuje smjer vjetra.

Zvonik je uskladen s okolicom i suvereno vlada prostorom, dolinom i padinom, na kojoj se razgraše krovovi reljefno poredanih kuća brijega »Vele strane«, na gornjem rubu kojega titraju u suncu i vjetru grane zelenog borja.

Graditelj mu je još nepoznat, ali vrsnoća rada i raspored svih dijelova otkrivaju rad domaćih graditelja i klesara, a završna osmerostrana loža s četverolisnatim prozorčićima i stupićima

Pogled iz poprečne lađe prema crkvenom začelju
View of the back part of the church from the cross nave

očituje povezanost s dubrovačkim gradskim tornjem, djelom hrvatskih graditelja iz prve polovice 15. stoljeća, kojega se završetak¹⁹ uz inačice ponavlja od dubrovačkog zvonika Male braće.²⁰ Ipak je blatski, iako je prenio očito ranije stilske motive, očitovao jaču izrazitost obujma pod utjecajem baroka. Vjerojatno je, dakle, sagrađen u toku 17. i 18. stoljeća. S visoko izduženim i zatvorenim donjim tijelom, a rastvorenom završnom lođom, najčešće su ga rabili korčulanski majstori.

Nakon crkve javna lođa druga je značajna zgrada na ovom trgu i po svojoj ulozi i po svojoj starini i položaju. Već je objavljen arhivski dokument da je oko sredine 16. stoljeća korčulansko gradsko vijeće bilo odredilo dati dva dukata blatskoj zajednici za njezin popravak, što znači da je postojala možda i u 15. stoljeću.²¹ Usporedo s nadogradnjom župne crkve, zvonika i uređenjem trga preoblikovala se i lođa pa, kao što se to skladno zbivalo u proširivanju naših starih primorskih sela, i ovdje je nova gradnja nadopunjavala već postojeće.

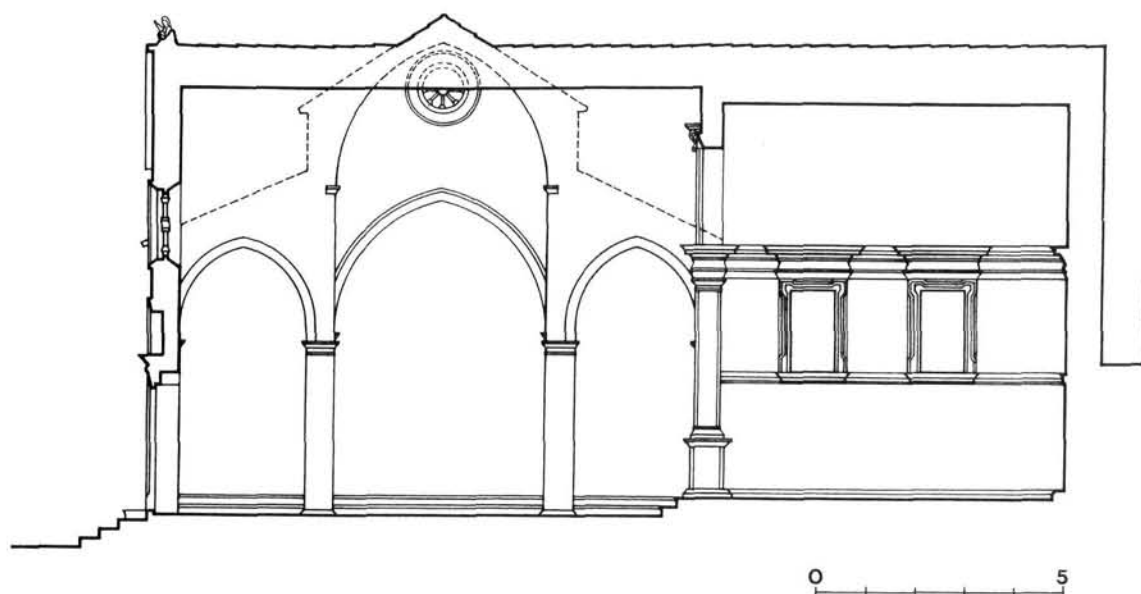
Njen je graditelj Spasoje Foretić, a njegov ugovor o gradnji objavljen 1700.²² Postavio joj je 1700, osim uobičajenih, unutrašnjih, i vanjska kamena sjedala te je tako u cjelini povezao jače s trgom, kao što je to učinio i graditelj lođe na gradskoj obali u Korčuli, u koju se Foretić ugledao.²³

Predviđalo se upotpunjenje trga stupom za koplje barjaka uobičajenog u starim dalmatinskim gradovima, ali ne onoga

mletačkog već vjerojatno državnog, za vrijeme austrijske vladavine 1858. Inženjer Nonveiller izradio je nacrt za stup zamišljen na klasičnome dugoljastom postolju²⁴ na slikovitome sjeverozapadnom uglu trga, gdje su sad stepenice, ali, čini se, da nije izrađen, bar ga N. Ostojić te godine ne spominje, iako je sačuvao spomen na dva orijaška stabla kostila na uglovima trga.²⁵

Prostrani trg sred naselja raširio se na podanku brijega, pa je zbog kosog zemljišta morao biti poravnat i stoga uzdignut sa svoje pročelne sjeverne strane. Obzidan je dakle i uzlazi mu se uz pristupnu pročelnu stranu dvama stepeništima uklopljenim u njen istočni i zapadni blok. Na širokoj pak plohi trga prostrta su uz južno i zapadno pročelje crkve, uz zvonik i podno susjednih ulica, blaga, široka stepeništa. Pokoravajući se reljefnosti terena u sastavu popločanja trga izmiruju sve građevine. Sva ta niža i viša, uža i šira stepeništa odaju svojim rastom, međusobnim skladom, povezivanjem i kaskadnim izgledom vještinu graditelja. Kraća i duža, savita i oblikovana polukružno pred bočnim crkvenim vratima, odnosno prostrta pred dugom klupom, rube crkveno bočno pročelje ili se smanjuju uspinjući se te silazeći kroz ulicu, uz sakristiju, zvonik i crkvu, te čine prostranstvo trga slikovitijim.

Sve zgrade na njemu pak dobijaju tim velebniji, dostojanstveniji izgled na širokoj, čvrstoj, popločanoj ravnini, koja je uzdizanjem svoga južnog zemljišta poduprta zidom i odijeljena od

Presjek kroz crkvu i kapelu sv. Vičence, pogled prema svetištu (arhitektonski snimak I. Tenšek i D. Stepinac)

Section through the church and the chapel of St. Vicencia, view towards the sanctuary (architectural survey I. Tenšek and D. Stepinac)

niže ulice. Učinjeno je to vjerojatno u osmom desetljeću 18. stoljeća dozvolom gradskog kneza Marina Badoera, ali troškom Blačana.²⁶

Ukupna pravilnost začeta je vjerojatno u doba baroknog ukusa, ali je ipak lišena nadutosti tog sloga i izvedena prirodno posluživši svojoj svrsi. Okupljene su crkvena zgrada, župna crkva, kojoj je uz pročelje vješto sagrađena kao produžetak kuća nekadašnje bratovštine,²⁷ podignut zvonik i povećana lođa. Crkva, bratovština i zvonik obuhvaćeni su stepeništima, a uz crkvu i lođu sagrađene kamene klupe. Time pristup k njima i okupljanje na trgu bijahu olakšani i pojačani, a to bijaše glavni cilj gradnje. Izvedeno je to više životnim iskustvom snalaženja i kretanja u zavičajnom prostoru negoli slijedom zakona sloga i teoretskim znanjem.

Upravo bi stoga starijim sličnim rješenjima seoskih trgova i zaokruženih središnjih prostora trebalo pridati veću i posebnu pažnju, jer te skupno i postupno stvorene cjeline stekose posebnu povijesnu i likovnu vrijednost to više što su usklađene s ljepotom okolnog krajolika. Ta hrvatska kulturna baština nije se dovoljno uvažavala niti joj se upoznavao i isticao značaj, pa ju je i teže zaštititi negoli pojedinačni spomenik, a češće je na udaru zahtjeva suvremenosti, koja se s njom daje i treba uskladiti.

Kao ni kod većine starih građevinskih spomenika, ni u počecima i tijeku građenja ove župne crkve i njena zvonika nema toliko arhivskih dokumenata da bismo barem zasad mogli o tome upotpuniti i zaokružiti jasniji prikaz povijesnog redoslijeda oblikovanja glavnoga crkvenog sjedišta Blata.

Poslužio sam se onim zapisima koje nadoh u arhivu župe i obitelji Šeman²⁸ i ovdje gotovo sve to objavljujem u cjelini. Članovi spomenute obitelji posjedovali su ih jer su bili u upravi gradnje, a njezini nadstojnici bilježili su izdatke, troškove i poneki ugovor s majstorima u knjigu svog uredovanja.²⁹ Sa svotama namijenjenima gradnji crkve i kapele upoznawali su bratime i vjernike čitajući im u lođi ili na trgu. Izlagali su im i obrazlagali izdatke. Ukoliko su okupljeni to tražili, razjašnjavali su ih na hrvatskom, ali su ih u knjigu uredovanja ispisivali

u onda službenome talijanskom jeziku. Narod bi ih dakle pročitao »in lingua ilirica« ili »Con intrapretazione illirica« zastupnik gradnje »procuratore revisore eletto dal Spettabil Consiglio sotto Loggia luoco solito ove premesso il suon di campana e radunatosi maggior numero di questi abitanti a tutti interpretato in idioma slavo tutte le contrascritte partite si del dare come del'avere del' Amministrazione delli domini... procuratori del glorioso Corpo di s. Vincenza Martire...« Bilješke su unesene od 1796. do 1816, dakle za vrijeme mletačke, engleske i austrijske vlasti na otoku. Čini se da su neke zapisane naknadno iz izvornih obračuna, jer godine nisu uvedene redom, pa su i ovdje prepisane kako su upisane u tu knjigu župnog arhiva u Blatu.

Taj običaj zapisivanja obračuna i njihova javnog iznošenja pred članovima crkvenih bratovština na hrvatskom jeziku postojao je onda i u ostalim dalmatinskim selima, npr. na otoku Braču. Govori o trijeznom zajedništvu u poduzimanju umjetničkih pothvata, koji su se jedino tako mogli i poduzeti.

O gradnji crkve sačuvalo se nekoliko dokumenata iz 17. i 18. stoljeća. Dubrovački zidari Vicko Matijev i Matij Rusković obvezaše se 23. ožujka 1662. u Blatu Kuzmi Barišiću, jednom od sudaca blatskoga Malog vijeća, Marinu Miroševiću i Antunu Donjerkoviću, predstavnicima tog Vijeća, da će im isklešati kamen prema određenoj mjeri i u količini potrebnoj za pročelje njihove već započete župne crkve.

Prvih rujanskih dana 1664. priznali su korčulanski poznati graditelji Antun Ismaeli i Kristo Pavlović da ih je Ivan Šeman, nastojnik gradnje spomenute crkve skupa s ostalim nastojnicima isplatio za šest svodova koje će napraviti za tu crkvu. Međutim majstor Antun nije još ni do 27. travnja 1665. podignuo te svodove, te je Šeman molio gradskog kneza neka majstoru Antunu naredi da ode u Blato i tamo dovrši ugovoreni posao. Gradski knez Antun Barbaro stoga je naložio kancelaru da majstora Antuna uputi u Blato i tamo u roku od osam dana prihvatiti rad, jer će inače morati snositi svu štetu nastalu njegovim propustom. Vjerojatno se to odnosilo na onih šest prednjih svodova dviju pobočnih crkvenih lađa. Ismaeli zatim

Sjecište lada s pogledom na jugoistočni dio crkve
Intersection of the naves with a view of the south-eastern part of the church

Pobočna lada u sjeveroistočnom dijelu crkve
Side nave in the north-eastern part of the church

13. srpnja 1665. zamoli klerika Pavla Petkovića da – budući da on sam, iako bijaše poznati graditelj, ne bijaše pismen – u njegovo ime napiše priznanicu da je primio od Ivana Šemana, zastupnika izgradnje crkve, novac za četiri manja pilastra, koje je majstor napravio za crkvu. Priznanicu potpisao i dva svjedoka, člana poznatih blatskih obitelji Prizmića i Marinovića.

Potkraj 1672. poznati korčulanski graditelj Ivan Bono³⁰ bijaše zaposlen na župnoj crkvi i to kao protomajstor s pomoćnicima. Stoga mu 21. prosinca 1672, a posebno i u nekoliko navrata Donjerković i Glavočić isplatiše za kamena rebra, za sedru svodova, a posebno velikog, središnjeg. Plaćeno mu je više od pedeset nadnica. Uz njega su radili i bili isplaćeni majstori Vicko Skokandić i Frano Domenikov Bašić, radnici Juraj Baničar, braća Nadalin i Ivan Lovričević te Frano Bašić.

Dana 17. prosinca 1680. Bono se spominje mrtav, pa je zabilježen njegov obračun za gradnju, a i njegovi nasljednici, koje zastupaju majstori Frano Bašić i Frano Bistrica, a i rad ugovoren 30. svibnja 1678, koji skrbnici Bonine djece, ta dva majstora, trebahu dovršiti na crkvi, jer bijaše ugovoren s pokojnim Bonom. Ostao je dakle poznat pod tim imenom i poslije smrti, ali mu vjerojatno Bono, ukoliko ne znači Bonaventura, bijaše nadimak.

K tome treba napomenuti da povjesničar Nikola Ostoić piše kako je prednji dio crkve sagrađen od 1664. do 1680. On je to zaključio prema arhivskoj građi, koju ne navodi.^{30a}

O zvoniku crkve svih svetih malo se zna. Zasad se iz odluke korčulanskog kneza Giustina de Rive iz 1707. doznaje da tada još ne bijaše sagrađen, a da je za njegovu izgradnju župnoj crkvi Kuzma Kunjašić ostavio oporučno pet stotina dukata. Prema tome taj član poznate obitelji zaslužan je za podizanje tog spomenika. Zanimljivo je inače ovom zgodom napomenuti da se pri gradnji crkve ističu uglavnom članovi starih blatskih obitelji, starosjedioci i koljenovići, više nego korčulanski plemići, koji su kao veleposjednici iskorištavali plod svojih imanja i boravili u tom selu. Seljaci su odlučivali o gradnji i nabavljali za nju novčana i druga sredstva, udruženi u bratstvo, ali i pojedinačno. Ipak su i plemići koji dulje bijahu nastanjeni u Blatu, opremali katkad crkve. Poznato je kako je 1540. Jakov Kanavelić dao Girolamu da Santacroceu da naslika veliku sliku za glavni žrtvenik blatske crkve svih svetih.³¹ To, naravno, ne bijaše osamljen slučaj, ali je važan jer svjedoči da su plemići ulagali u opremu crkava, a mjesni stanovnici ponajviše u gradnje.

Iz molbe i dozvole za sat na zvoniku doznaje se da su Blačani željeli i zvukom zvona čuti tijekom vremena. Ugledavši se vjerojatno na sat stolne crkve u gradu, u svibnju 1775. tražili su dozvolu gradskog kneza da na zvonik svoje župne crkve mogu postaviti sat. To kao i stilske oznake mogu potvrditi da je zvonik bio tada dovršen, jer im je knez Marin Badoer udovoljio traženju, koje, uostalom, i bijaše opravdano. I manje crkve

Nosač arkada s pojasnicama i svodovima broda
Arcade abutment with arch bents and nave vaults

Pogled s oltara prema zapadnome dijelu crkve
View of the western part of the church from the altar

neznatnijih sela imale su na zvoncima satove, npr. u Dolu i Škripu na Braču. Taj običaj tek u 19. stoljeću preuzeše upravne zgrade općinskih središta manjih naselja povodeći se u tome za gradovima.

Kad je korčulanski knez Giulio Anzolo Barbaro uvažio molbu Blačana, koju mu uputiše u srpnju 1795. da mogu probiti zid svoje župne crkve i tu nadograditi kapelu posvećenu blaženoj Vičenci, dozvolom više dalmatinske uprave mogli su je početi graditi. Iz 1798. sačuvano je nekoliko zapisa, potvrda troškova i isplata te gradnje. Potrošene su 264 lire za prijenos kamena iz korčulanskih kamenoloma, a i uvezenog mramora iz Vele Luke, dovezenog tu vjerojatno iz italjskih krajeva. Sljedeće godine (1799) isplaćivan je poznati graditelj i kipar protomajstor Pavao Brutapelle za gradnju žrtvenika predviđenog za tu kapelu. Njega se pri tome plaćanju naziva protomajstorom i profesorom žrtvenika, a spominje se posebni ugovor. Naslov »professore d'altari« bio je uobičajen u Mlecima. Majstori Frano Žabica, Antun Nadilo, Ivan i Petar Milat isplaćeni su za obradu klesanog kamena i kopanje temelja.

Za mramornu vanjsku škrinju blaženice dato je glavarima sela 3.840 lira iz crkvene blagajne, a 81 lira za dovoz prota (nadstojnika gradnje) iz Trogira, odakle ga dovezoše Račišćani, i onda vješti na moru. Protu je pak posebno plaćeno za nacrt kapele, odnosno za karton na kojem ga je nacrtao,³² po čemu bi se reklo da je građena po njegovoj zamisli.

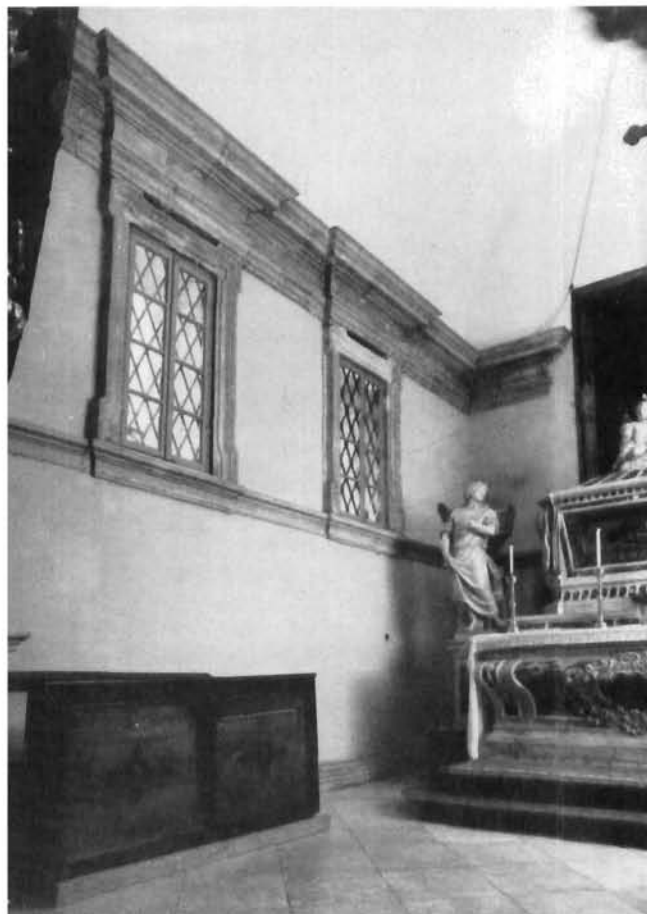
Sljedeće godine (1800) na samom početku novog stoljeća, na započetoj se gradnji nastavilo. Isplaćeni su majstori Matij Jeričević, njegov zet i majstor Antun Brutapelle.³³ Godine 1801. plaćeno je dvadeset barila vina za prijenos, preko luke Prigradice, iz korčulanskih kamenoloma i sedra iz Omiša, a isplaćeno je i vino dato majstorima. Protomajstor Pavao primio je 1.440 litara na račun izradbe mramorne rake blažene mučenice, a majstor Frano Fabris za ogradu stupića, majstor Jeričić za dodatak kamena, a posebno za sadru i za vapno. Godine 1802. plaćalo se i žitom radnicima koji su prenosili mramorne ulomke. Majstor Petar Milat popločavao je pločnik izvan kapele. Pedeset opeka kupljeno je za žrtvenik zbog kojeg je protomajstor ponovno dovezen čamcem s Hvara. Kod braće Antuna i Nikole Žaknića kupljeno je i vapno.

Godine 1803. plaćene su Petru Cetineu četvrtaste pločice za dovršavanje pločnika kapele. Marin Verzotti isplatio je 300 lira protomajstoru Pavlu Brutapelleu, koji je u Vrboskoj predao ostatak mramora za raku i po nosačima plaćenim za taj prijenos uputio zastupnicima 104 lire. Nabavljen je ploveći kamen i gips potreban za raku u Splitu, a iz Vele Luke, koja je bila jedno od blatskih morskih pristaništa, prenašan je mramor, koji je tu iskrcan vjerojatno iz mletačkog kraja.

Uljem je djelomično plaćen protomajstor Pavao Brutapelle za rad na raki. On je već kao sin prota Andrije živio u svojoj obitelji, pa je naplatio svoj rad »u naravi«. Godine 1804.

Južne arkade zapadnog dijela crkve iz sjecišta lađa
South arcades of the western part of the church from the intersection of the naves

Bočna stijenka i prostor kapele sv. Vičence
Side wall and area of the chapel of St. Vicencia

isplaćeno je meštru Antunu Boškoviću za radove koji služe kapeli, a 1805. godine 288 lira kanoniku Kuzmi Andrijiću za dvije ploče, željeznu i bakrenu za vrata rake, koje je zatim vjerojatno reljefno obradio i pozlatio Frano Kaludera, poznati korčulanski zlatar.³⁴

Godine 1807. kupljeno je za gradnju negašeno vapno kod nasljednika Kuzme Šeparovića, a 1810. isplaćen majstor Stjepan Baldasar za rad na vanjštini i unutrašnjosti kapele.

Gradnjom se nastavilo i u vrijeme engleske vlasti na otoku, pa nadstojnici 1. rujna 1814. isplatiše 54 engleske lire Petru Gregu za četiri daske ariša kojima su napravili sanduke koje postaviše u raku, u rujnu za konop kojim privezoše pilu za rezanje mramora i za različite potrepštine.

Uz njega je isplaćen i majstor Matij Labut za kameni pločnik i zidni vijenac, a protomajstoru Josipu Lovričeviću plaćeno je za opeke nabavljene kod njega i za pločice kupljene u Donadinijevu dućanu. Posebno je isplaćen i prijenos pločnika, zidnog vijenca i opeke iz grada Korčule, a sedre s otočića Šćedra, iz čega se doznaje da se vjerojatno tamo i brala. Pijesak potreban za gradnju prevezio je Marko Barčot ili svojom ladom Kuzma Žanetić. Temelji su se minirali, pa su obrađeni mramor pokrivali krpama od konopljike da se ne ošteti. Protima, majstorima i njihovim pomoćnicima isplaćivalo se za kruh, sir i uopće za ishranu, za vino i žito kad se prenosio kamen iz kamenoloma korčulanskih, sedra sa Šćedra, a i pijesak s obala,

te za sitnije potrepštine, vrpce kojom omotaše raku i za platno koje slikar namoči orahovim uljem. Isplatiše i prota za šesnaest dnevnica koje je potrošio radeći na žrtveniku, a platiše mu posebno i čamac kojim je stigao s otoka Hvara i prenio iz Vrboske svoj alat. Posebno su isplatili 84 lire majstoru Lovri Tomasiju za različite radove na škrinji, majstoru Tomasu, osobito za popravke na njoj, 139 lira, a slikaru Frani Bogdanoviću čak i 288 engleskih lira. Oprema i rad na usavršavanju u rujnu 1814. bili su učestali.

Sljedeće (1815) godine u rujnu isplaćeno je 90 engleskih lira majstoru Tomi Kaloderi za okvir na koji objesiše zavjetne pločice i darove, a i bojanje piramida koje bijahu postavljene s obiju strana rake.

U siječnju 1816. prevezen je protomajstor u grad Korčulu, isplaćen čamac kojim je odvezen, pa i nosač koji je odnio njegov prtljag s gradske obale do općine. Tih dana kupljena su dva papirnata omota čavala, isplaćeni oni koji su ljuštili kore oraha, možda za pravljenje boje, a 133 lire potrošene su za dvadeset i jedan dan prehrane protu.

Tim su skupljenim novcem, milostinjom i darovima, prodanim prihodima s imanja bratovštine, hranom i prirodnim plaćanjem kruhom, žitom, vinom i uljem podmireni troškovi zidanja i nadozidivanja crkve, kapele i oblikovanja rake sv. Vičence, usprkos teškim političkim prilikama, padu Mletačke Republike, napoleonskim ratovima i promjenama vlasti na otoku.

Gornja pročelna strana zvonika župne crkve u Blatu
Upper facade side of the bell tower of the parish church in Blato

Zvonik župne crkve svih svetih u Blatu
Bell tower of the parish church of All Saints in Blato

Koliko se zasad može doznati iz sačuvanih arhivskih dokumenata, a i procijeniti po svim dijelovima crkve i zvonika graditelji bijahu domaći majstori. Stoga je održavanje pokrajinskih oznaka u tipu i tehnici gradnji, posebice u oblicima klesanog ukrasa u blatskom sklopu crkve svih svetih, kroz sve faze najupečatljivija odlika. U 17. stoljeću javljaju se na gradnji dubrovački majstori, pa se prema tome na njoj sreću i dotiču oznake koje izbijaju i ranije, koje se dugo sreću i u stambenom i u ladanjskome dubrovačko-korčulanskom graditeljstvu, čvrsto povezanom u tome južnojhrvatskom kraju u toku stoljeća.

Arhivski dokumenti

Adi 23 marzo 1662

Per il tenor della presente scrittura si dichiara qualmente maestri Vincenzo di Mattio et Mattio di Rusco da Ragusi murari quali promettono et s'obligano alli signori Cosmo Baricich, uno delli signori Giudici della corte minor, Marin Mirossevich et Antonio Dongiercovich procuratori dell' Università di Blatta di farle delle pietre di morello per la fabricha della parochial chiesa, che con agiuto del signor Iddio dovranno fabbricare della qualità, che della chiesa del volto grande di fori è stata fabbricata et ciò in quella quantità, che dovrà andare nella faciatà; per pretio et coccluso marcato de reali trenta il miaro et le pietre che di dentro dovranno andare à reali dodici il metro et una barilla di vino per metro cioè delle pietre di dodici reali, à conto di che li detti maestri hanno hauto dalli sodeti signori reali dieci et dovranno essi maestri venir à perfezionare esse pietre giorni otto doppo le feste della santissima ressuretione et sequitar l'oppera sino à tanto faranno il tutto et così promettono mantener et osserrar in obligazione etc.

Žrtvenik i raka sv. Vičence u kapeli crkve svih svetih
Altar and tomb of St. Vicencia in the chapel of the church of All Saints

Fatto in Blatta davanti la casa di me nodaio presenti signori Zorzi Marinovich et Zuanne Seman testimonii chiamati et pregati.

Ivo Francisco Letis publica veneta auctoritate nodaio scrissi et in fede il solito mio segno et ome apposi et sottoscrissi.

(Bilježnikov pečat s monogramom FL)

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Adi 7 settembre 1664

Confesa Magistro Antonio Ismaelli d'haver ricevuto insieme con magistro Cristofalo Paulovich reali quaranta tre salvo eror per li sei volti à ragione di lire tre e meza il piede di detti volti, come tutto appare nella scrittura di Zuanne Sceman procuratore della fabrica di parochial chiesa di Blatta e dall' altri procuratori per nome di lui Seceman -et. ritrovandosi più ò vogliano che debba bonificar una parte all'altra et per fede della verità io clerico Paolo Petcovich ho fatto la presente riceputa così pregato d'ambe le parti et alla presenza di sottoscritti testimonij.

Io Don Antonio Prismich fui presente quanto di sopra.

Io Marco Marinovich fui presente quanto di sopra

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Noi Santo Barbaro Conte

Venendoci rapresentato da domino Zuanne Seman soprintendente alle fabriche della chiesa di Blatta, che havendo Antonio

Ismaelli maestro taglia pietra riceputo il pagamento per venir a prestar il suo lavoro sopra la medesima fabrica et trovandosi hora remittente d'impiergasi nella detta fabrica onde ad istanza del detto signor Seman; comandiamo a cancelliere officio nostro dover intimar al sudetto Ismaelli che nel termine di giorni otto prossimi debba andar nella villa di Blatta sodetta, per impiegarli come sopra altrimenti se li protestano tutti li danni et interessi che per tal causa possa patire la detta fabrica. In quorum etc.

Curzola a' 27 aprile 1665.

Antonio Barbaro Conte

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Adi 13 luglio 1665

Confesa maestro Antonio Ismaeli d'haver hauto intiera sodisfatione da Zuane Sceman procuratore della fabrica della parochial chiesa di Blatta come anco di lui per li quatro pilastri piccoli li quali sono stati valutati reali settanta doi il che confesa d'esser pontualmente sodisfatto per il soprascritto valente di reali settanta doi e per fede della verità Io clerico Paolo Petcovich ho fatto la presente riceputa pregato da sopradetto Antonio per non saper lui scriver et ciò alla presenza di sottoscritti testimonij.

Io Don Antonio Prismich fui presente quanto di sopra.

Io Marco Marinovich fui presente quanto di sopra.

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Škropionica iz 1646. u župnoj crkvi u Blatu
Holy-water font from 1646 in the parish church in Blato

Škropionica u župnoj crkvi u Blatu
Holy-water font in the parish church in Blato

Adi 21 decembre 1672

Confeso io Zuane Bono di haver riceputo dalli procuratori delle chiese di Blatta aconto della fabricha della chiesa come protto di detta con altri mistri in tanti contadi vino et altro lire doi mille dico – L 2000 et questo pe le giornatte fatte sovra la detta fabricha et per le piettre mille e tre cento di tuffo le qualli fu messe in opera nelle crozere in sopra della chiesa come hanco per il tuffo che dovra servire per il volto grande et io Zuane facio la presente riceputta per la caucione delli procuratori sopradetti.
Item di più piettre mille di tuffo le quali a servido per il volto grande.

Item ricevo de più da Zuane Barttulovich et Giacomo Glavovich lire quattro cento dico – L 400

Item di più da signor Domenico Dongercovich lire doi cento et novanta dico – L 290

Nota delle giornatte lavoratte da me Zuane Bono giornatte cinquantta una dico – 51.

Item maestro Vincenzo Scocandich giornatte cinquantta una dico – 51.

Item maestro Francesco Basich giornatte cinquantta una dico – 51

Item Nadallin Lovricevich giornatte trentta tre dico – 33

Item Zuane suo fratello giornatte trentta tre dico – 33

Item manovali Zorzi Banzar giornatte diseotto dico – 18

Item Francesco di domenogo Basich giornatte disnove dico – 19
Item di più quando che havemo fatto volta alle crusere giornatte disdotto dico cioe maestri tre disdotto giornatte per cadauno – 18
Item di piu quando che havemo fatto la mura e suerra la lista giornatte dieci dico 10 in cinque maestri cioe giornatte dieci pe cadauno.

Item di piu Francesco di domenego Basich giornatte tredecì dico – 13

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Adi 17 decembre 1680

Hoggi visti e calculati li conti della fabrica fatta da quondam Zuane Bono della chiesa parochial di Blatta cioe da una maestri Francesco Basich et Francesco Bistriza tuttori delli pupilli di quondam detto Bono et del altra li signori Zuanne Seman et Zanetich procuratori attuali della medesima fabrica onde visti et revisti et calculati li conti cosi da una come dal altra restò creditore esso quondam Bono di lire quaranta una soldi sei li quali furono dalli medesmi signori procuratori esborsati alli tuttori medesmi per cio come pagati et a pieno sodisfatti annulla tutti et cadauni conti pretensioni cosi una come d'altra parte restando obligati li medesmi tuttori nel piu breve tempo di supplir il perfettionar il resto della fabrica come per scrittura di 30 maggio 1678 e di mano del signor Antonio Tulijch et io Ambrosio Nalis cosi pregato dalle parti hò scritto contestanti le medesme.

*Io Nicolo Giunio fui testimano a quanto di sopra
Io Giacomo Letis fui presente a' quanto di sopra*

Arhiv obitelji Šeman, Blato

*Noi Giustin da Riva per la Serenissima Republica di Venezia
Proveditor in Dalmazia et Albania.*

*Andando debitore Domino Marco Marinovich di lire settecento
dodici soldi tre per resto di maggior summa di esso habuta di
ragione delli ducati 500 lasciati in legato dal qm Cosmo Chug-
nasich alla Parochiale del Casale di Blatta per la fabrica del
Campanile, et essendo giusto, che non resti ritardata un opera,
che adempir deve la pia volontà del Testatore, e à riverentissima
istanza del signor D. Francesco Petcovich uno degli eredi del
sudetto qm Generalato nostre à qualunque assistente e Minisa-
ro, cui spetta, che intinuar abbiano ad esso Domino Marino-
vich, che nel termine di giorni otto dopo l'intimazione del
parente debba havere esborsato in mano delli Procuratori della
chiesa Parochiale di Blatta la predetta summa di L 712:3 in
effettivo contato, in pena di ducati 50 applicati alle pubbliche
fabriche, et altre maggiori ad arbitrio. Per tanto dover essere
inalterabilmente essequito. In quorum fidem etc. Curzola li 21
Ottobre 1707*

(pečat lava sv. Marka) Giustin da Riva Procurator Generale
Zuane Zuccatoglio
Reg.

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Copia Adi 21 maggio 1775

*Presentato all' Illustrissimo Signor Conte Proveditore da Fran-
cesco Castropil Procuratore del Casale da Blatta suo et quibus
supranomenibus etc....*

*Illustrissimo Signor Conte Proveditore. Viggilando noi Giudici
e Procuratori del Casale di Blatta servi e sudditi umilissimi con
indefesso zelo al bene e decoro di questa commune, siamo
venuti in deliberazione d'erigere nel campanile di questo casale
un orologio a beneficio universale, perciò in addeppimento
di proprj doveri supplichiamo dall E.V. il permesso onde pos-
siamo sortire il desiderio fine; Grazie*

Adi 22 detto

*L' Illustrissimo signor Conte proveditore letto il sopraposto
memoriale delli splli SS.rr Giudici e de Proc. ri di Blatta e
benignamente emmendo all' istanza nel medesimo esposma ten-
dente al beneficio universale di quegli abbitanti ha decretando
accordata alli supplicanti da ricercata errezione dell orologio
nel campanile di quel casale atteso non apportarsi con ciò verun
pregiudizio al publico diritto e perche non vengano praticate
arbitrarie esazioni per l'occorrenti spese, sei mandato etc.*

*Marin Badoer Conte Proveditore L.S. Vincenzo Ghericeo V.
cancelliere ha copiato, sottoscritto e sigillato.*

Arhiv obitelji Šeman, Blato

Adi 14 Luglio 1795 Curzola

Illustrissimo Eccellentissimo Conte Proveditore.

*Desiderosa la popolazione di casale di Blatta di costituire il
glorioso corpo della Beata Vicenza Martire in situazione più
decente alla santità della Beata et altresì nel genio di sfondare
il muro della parochiale chiesa nel sito in cui s'attrova fabricato
l'altare di Santo Antonio di Padova per riduvre questi in forma
di capella semicircolare, onde situare il suaccennato Beato
corpo in quisa che resti di esso all' altare stesso libero al passag-*

*gio ad una persona. Ottenuti di s.s. Illust. e Reverdissimo Mon-
signor Vescovo li benigni assensi si presentato alla competente
autorità di V. E. li SSri Giudice e Procuratori del Cusale stesso,
e nel momento implarano la facoltà e la verificaione di quanto
sopra si professano sempre rassegnati all' sempre davanti suoi
comandi.*

Die presentationis

*L' Illus. et Ecc. Conte Proveditor lecto l'antedetto allevato ed
amirato volendo all'in qua in esso proddota e cou la presenta
sua andrà accordato l'esposto neccessario sfondro nel muro
della parochia le chiesa di Blatta perche ridotto in forma di
capella vi sia riposto il corpo della beata Vicenza Martire in
tutto e per tutto come nel presente stesso, non dovendo per
Altro esser niente operato fino achè non divenirà dall' Eccelen-
tissima Prima Carica in Provincia la rispetabile approvanza
della sistematica terminazione de dito da questa publica rapre-
sentanza estesa sopra il luoco pio medesimo.*

Sic mandamus.

Anzolo Barbaro conte Proveditore

Anzelo Nanicoadintore ò copiato (pečat sv. Marka)

*1798 ... Deve dare L 264 spese per le spese incontrate nel
tradure le pietre da Curzola, ed il marmo da Valle Grande
spesa, e pagamento alli uomini vale L 264*

*1799 Seque all' incontro la spesa fatta delli Procuratori sudetti
in beneficio della medesima Santa*

*Deve dare L tremille ottocento e quaranta contate a protto
Paulo Brutapelle proffessore dell' altare in contanti cento e
sessanta di valuta L vinti quattro l' uno ... L 3840*

*D.D. L quattroceto ed ottanta contate allo stesso Proto giusta
il contratto fatto fra li Si Capi e Proto medesimo ... L 480*

*D.D. L duecento ed ottanta otto contate al medesimo Protto
di provista del tuffo L 288*

*D.D. L cento, e sessanta otto contate a Mro Matio Labut per
salizo e per carnizada di pietra ... L 168*

*D.D. L cento e settanta otto soldi quatro spese per libre 112
di ferro e per 116 mattoni comprati da protto Giuseppe Lovric-
hievich ... L 178*

*D.D. L quaranta nove spese per 270 tavelle comprate al negozio
Donadini L 49*

*D.D. L cinquanta due per tradure il saliso, carnizada e mattoni
da Curzola L 52*

D.D. L trenta sei spese per tradur il tuffo da Torcola ... L 36

*D.D. L trenta nove spese per panatica a Marco Barzot per nolo
di sabione L 39*

*D.D. L dieci otto contate a Cosmo Zanetich di nolo di barca
per tradur il protto L 18*

*D.D. L cinquanta quatro spese per un decreto e suplica della
Inclita Superiorita L 54*

*D.D. L vintiotto per libre quatro di polvere servi per mine per
nettar la fondamenta L 28*

*D.D. L vintiotto per dodici brazzi di canavina serve per coprir
il marmo lavorato L 28*

*D.D. L cento contate al sudetto protto Paulo per il lazzo delle
monete L 100*

*D.D. L cento a vinti sei per le spese incontrate nella sudeta
fondamenta, pane, campanatico, mistri, manuali e protto val
L 126*

*D.D. L quaranta spese per cinque secchi di vino consumato
quando si levo le pietre da Curzola ed il tuffo da Torcola L 40*

*D.D. cento e quaranta quatro spese per sedeci quarte di for-
mento servi agl' uomini quando si conduceva il sabione e pietre
L 144*

D.D. *L quattrocento e tredici soldi otto contate alli mistri Francesco Zabica, Antonio Nadilo, Zuane Milat e Pietro Milat per giornate fatte nel far le pietre di morello e nel scavar la fondamenta e questa summa ebbero a buon conto* L 413:8=
1799 D.D. *L tre mille ottocento quaranta in cechini ottanta a raquaglio di L quaranta otto il cechino contati alli signori capi di questo casale per casale per fare la contraccassa di marmo alla Santa* L 3840

D.D. *L vinti al vomo che andò a Trau'* L 20

D.D. *L' ottanta una soldi dodeci contati alli Racischiani per nolo che menarono il protto da Trau' ...* L 81.12

D.D. *L sedeci e soldi quatordec spesi per tanto cartone servi al protto per disegno della capella* L 16; 14

1800

D.D. *L 2160 contate ali maestri Mattio Gerichievich e suo zenero in talari N° novanta val* L 2160

D.D. *L 768 contate a maistro Antonio Bruttapelle per resto del soldo delle sue giornate* 54 val L 768

1801

D.D. *overo bonificar barille vinti due calcallo di vino consumato dall' nomini nel tradure le pietre da Curzola, nel tradure d'Almissa il tuffo e similmente servi il medesimo vino per i mistri.*

D.D. *L 1440 in cechini trenta a raguaglio di L quaranta otto il cechino, contati al protto Paolo Bruttapelle per conto della contraccassa di marmo alla Santa* val L 1440

D.D. *L 412 contato a mistru Francesco Fabris per balaustri* val L 412

D.D. *L 577 soldi 4 spese per il tuffo* val L 577

D.D. *L 144 contate a mistro Gericich per il resto nel suplemento delle pietre* val L 144

D.D. *L 295: 4 spese per tante calcina* L 295...

1802 D. *Avere quarte dieci di biava come in primo saldo apare tre delle quali furono consumate dalli uomini che condussero il marmo ed il restante di quarte sette fu venduto a* L 12 la quarta vol L 84:

D.D. *Lire due cento e quaranta consegnate per comissione delli sudetti s.ri Giudici e Procuratori e magistro Pietro Milat per fabrica del saliso che fa dietro la capela di detta Santa dico ...* L. 240 D.D. *dire cinquanta quatro per due noli di barca che condusse il protto dell' Altar all'isola di Lesina dico* 54

D.D. *Lire cento spese per n.° cinquanta matoni che furo impiegate nella fabrica del Altar della Santa dico* lire 100.

D.D. *Lire nove cento trenta sei contate alli s.ri Antonio e Nicolo fratelli Xacnich q.m Francesco per mozza calcina viva a vagon dodeci il mozzo compreso in detta summa la condition di detta calcina pres in all'ora dalli signori Giudici procuratori come verifica il loro confessionale segnato 16 agosto 1800 e fu impiegata in fabrica della capella della sudetta Santa dico* L 936

1803. D.D. *L' ottanta sei contate al signor Pietro Cettineo per l' intier suplimento dei quadreli coi quali fù salizata la maggior parte della capella sudetta santa e questi comprati dal signor Iseppo Lovrichievich, comè apare nel suo conpresso -* L. 86
D.D. *L. trecento contate al signor Marin Verzoti per comisione del protto Pavolo Brutapelle come verifica il confesso del signor Verzotti -* L. 300

D.D. *L. cento e quatro per le spese fatte alli uomini che furono spedoti a Verbovsca a levar dal proto il resto del marmo per l'arca della sudetta Santa -* L. 104.

D.D. *Lire quaranta spese per pietra pomica e gesso provisto a Spalato, il che deve servire per l'arca sudetta* L 40

D.D. *Lire dodeci spese per il pane che fù consumato dalli uomini il quali portarono dalla Valle gradne il marmo per l'arca*

sudetta L. 12.

D.D. *avero bonificar secchi tre d'oglio, levato dalli signori Giudici e Procuratori capi di questo casale, qual fù dato al Proto Pavolo Bruttapelle a conto dell' arca sudetta.*

1804. D.D. *L. trenta sette date a mistro Antonio Boscovich per li suoi lavori fatti servono per l'uso nella capella Santa* L. 37.

1805. D. *Dare Lire duecento ed ottanta otto date al Rev. Signor Canonico D. Cosmo Andrijch per la spesa di due lastre una di ferro, l'altra di rame che servir dovranno per la porta dell' arca della Santa, e questo come risulta dal rispetabil Decreto dell' Inclita Ces. Reg. a superiorità di Curzola rilasciato ad oggetto delle occorrenti spese per la detta Santa* L. 282.

12 giugno 1807 deve dare due mille quattrocento contate al signor Franc. Calugera, a conto della fattura che seguir deve nel terminar le porte della Santa di rame indorate con la indoratura di zachino come consta il conteso del detto signor Calugera L. 2400

D. *Dare lire quattrocento e cinquanta sei spese in virtù del indosato decreto n:o 196 li 21 marzo 1807 per due lastre, una di rame ed altra di fero le quali servir devono per usco di porte della Santa Vincenza Martire* L 456

7 settembre 1807 D. *Dare lire cinque cento e sessanta contate alli figli g. Cosmo Separovich per quaranta mozza di calcina viva in ragione di lire dodeci il mazzo e in questa summa fù compresa la conditura di lire due per mazzo a fù tolta dalli signori Capi in beneficio della fabrica per la capella della sudetta come dal confesso appare* L 560

20 maggio 1810. D.D. *lire cento e quaranta di moneta larga contate a mistro Stefano Baldaser per l'acconcio fatto nella capella di S. Vincenza si nell' interno, che esterno, come dal suo vigiletto appare..* L 240

13 gennaio 1816 D.D. *lire britanniche dodeci spese per nolo di Barca che condusse il protto in città* L. 12

13 genaro 1816 D.D. *lire Britaniche una spesa per conduttura della robba del Proto dalla marina alla Comune* L. 1

primo settembre 1814 D.D. *lire B.° cinquanta quattro spese da domino Pietro Grego per quattro tavole di arese che servirono per formare li cassoni nell' urna* L 54

13 genaro 1816 D.D. *lire B.° cinque spese per due carte chiodi* L 5

15. 7bre 1814 D.D. *lire B.° tre spese per la corda che servi per amontare la sega per il marmo* L 3.

13. genaro 1816 D.D. *lire B.° una per portatura di due quarte noce di morcan per far oglio occorrente al pittor per ristauo della facciata alla Santa* L. 1

15 settembre 1814 D.D. *lire B.° una soldi quattro per braccia otto cordella azze che servi attorno la cassa della Santa* L. 1-4.

15 7bre 1814. D.D. *lire B.° una soldi sedeci per braccia uno di tella che servi al pittor per passare l'oglio di noce* L. 1-16

13 genaro 1816. D.D. *soldi sette spesi per il scorzamento delle noce ..* L - s. 7

13. genaro 1816 D.D. *lire B.° centotrenta tre spese nelle cibarie di vintiun giorno al Protto* L. 133. s. 9.

Libro appartenente a S. Vincenza Martire.

Župni arhiv Blato, sv. br. 1.

18 7bre 1814. D.D. *lire B.° dodici abbonate col consenso del signor Sindaco al detto Protto sulle valute* L 12

18 7bre 1814 D.D. *lire B.° trecento e sessanta numerate al Protto per sedeci giornate, per marmo e per saldo dell' altare*

da esso fatto L. 360

Detta. D.D. lire B-^e trentanove numerato al Protto per nolo della barca con cui venne dall' Isola Lesina e questa Isola e per trasporto degli ordegni da Verbosca a spiaggia L. 39

18 7bre 1814 Deve dar lire ottanta quattro numerate per diverse fatture al tempo dell'accomodamento della cassa a Maestro Lorenzo Tomassi fabro 84.

5. 7bre 1814 D.D. lire cinquanta quattro spese per quattro tavole di arese che servi per far il cassone nell' urna.

18. spet. 1814 D.D. lire B-^e centotrentanove numerate a m.ro Tomaso Calogiera per giornate fatture e spese nel ristauo della casa .. 139

19 sept. 1814 D.D. lire br. duecento ottanta otto numerate al pittore s.^e Francesco Bogdanovich 288.

8 sept. 1815. D.D. lire b. novanta soldi otto numerate a magistro Tomaso Calogera per fattura di un teler di nichio ove sono appesi li voti e per colorimento della piramide ... 90

8 7bre 1815 D.D. lire b. dodeci spese per varj colori, oglio lino, che servirono per la piramide 12

15 agosto 1815 D. Dare lire cinquecento una al m:ro Anto Boscovich per fattura di due piramidi, una sega per marmo ed un coltello che servi al pittore 501

13 genaro 1816 D. Dare lire b. quindici spese per la barca che tradusse il protto all' Isola di Lesina 15

13 genaro D.d. lire b. sei numerate al uomo che fece un giorno da manual al Protto e per altre giornate impiegate in questa per comune col decesso s.r. capellano Ghizdich, L. 6

8 7bre 1814 D.D. lire b. trentasei spese per la barca che condusse da città qui il deceso molto Illustre e R. do S. Vicario Petcovich e s.r Bogdanovich pittore 36

Bilješke

1

I. Fisković, *Kulturno-umjetnička prošlost Pelješkog kanala*, Split, 1972, str. 114.

2

C. Fisković, *Nekoliko dokumenata o našim starim majstorima*, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, LII Split, str. 188.

3

I. Protić, *Župa Blato od IV-XX. st.*, Blato, 1976, str. 51-62; **C. FISKOVIĆ**, *Neobjavljena djela Girolama i Francesca da Santa Croce na Visu, Lopudu i Korčuli*, Peristil, 6-7, Zagreb, 1963-1964, str. 57.

4

V. Foretić, *Otok Korčula u srednjem vijeku do 1420*, Split, 1940, str. 341; **I. FISKOVIĆ**, *Kasnosrednjovjekovne crkvice otoka Korčule*, Starohrvatska prosvjeta III, sv. 14, Zagreb, 1984, str. 249.

5

Rječnik srednjovjekovnog latiniteta Jugoslavije, I, Zagreb, 1973, str. 162; **Ž. RAPANIĆ**, *Donare et dicare*, Starohrvatska prosvjeta. 14 Split, 1985, str. 174.

6

To je izvedeno tek 1959. nastojanjem prezaslužnog župnika don Ivana Protića, koji od 1956. posvećuje čuvanju građevnoga crkvenog sklopa ove crkve najveću brigu. Vidi: **I. PROTIĆ**, *Župa Blato, od IV do XX st.*, 3. dio, Blato, 1991, str. 136.

7

Usporedi pročelje franjevačke crkve u Kuni (N. SUBOTIĆ, *Crkva i samostan na Kuni*, Kuna, 1981, sl. na str. 14), prozor župne crkve u Trpnju, također na Pelješcu, v. sl. franjevačke crkve na otoku. **J. BELAMARIĆ**, *Franjevačka crkva i samostan na otoku kod Korčule*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 23, Split, 1983, sl. na str. 163.

8

J. Belamarić, nav. dj., sl. na str. 161.

9

Usporedi na Kuni. N. SUBOTIĆ, nav. dj. (7), str. 28. Njih je dao uspješno učiniti don Ivo Protić pri spomenutom radu. nav. dj. (3), str. 54.

10

I. Protić, nav. dj.

11

Nav. dj. (3); (**I. PROTIĆ**, str. 54-58; **C. FISKOVIĆ**, nav. dj.).

12

C. Fisković, *Crteži graditelja i kipara u korčulanskoj bilježnici*. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 31. Split, 1991, str. 248.

13

Npr. skinuta starija iz župne crkve na Orebićima.

14

C. Fisković, *Korčulanska katedrala*, Zagreb, 1939, str. 25.

15

J. Belamarić, nav. dj. (7).

16

M. Gjivoje, *Otok Korčula*, II. izdanje, Zagreb, 1969, str. 350.

17

M. Oreb, *Pomorski zbornik*, VI, Zadar, 1968.

18

M. Gjivoje, *Kašteli otoka Korčule*, Zbornik otoka Korčule, 2, Zagreb, 1972, str. 171.

19

C. Fisković, *Naši graditelji i kipari u Dubrovniku XV i XVI stoljeća*, Zagreb, 1947, str. 108, sl. 8. 10.

20

C. Fisković, *Gotičko-renesansni slog samostana Male braće*, Samostan Male braće u Dubrovniku, Zagreb, 1985, sl. 20, 21.

21

Nav. dj. (2).

22

Isto. N. OSTOIĆ, nav. dj. (25).

23

C. Fisković, *Urbanističko usavršavanje Korčule u Kanavelićeva vremena*, Zbornik otoka Korčule, 3, Korčula, 1973, str. 69.

24

Progetto pello standardo nazionale di Blatta, isola Curzola, ing. Nonveiller 1858. Crtež u arhivu obitelji Šeman u Blatu.

25

N. Ostoić, *Compendio dell'isola di Curzola*, Zadar, 1878, str. 101.

26

133 *Illustrissimo signor Marin Badoer Conte... Sotto questo Reggimento ad istanza dei abitanti di Blatta in ocazione di sua visita fece la Piazza in detto Casale circondandolo di muro, e salizzandola. La spesa sostenita dai detti abitanti fù di zecchini centotrenta. Li capi di Blatta d'un ordine, e dell' altro a nome di tutta la popolazione e con spesa della medesima presente in dono al detto conte in quell' incontro una medaglia d'oro del valore di zecchini trenta con l'impronta da una parte di lui in ducale e dall' altra annaloga iscrizione latina.***I. ZORZI**, *Katalog gradskih knezova iz arhiva Dimitri Giunio*, Arhivska zbirka C. Fisković, Orebići.**I. OSTOIĆ**, nav. dj., str. 100, piše da je trg popločan tek 1780. za vrijeme kneževanja Defendija Zene i da je njemu zbog toga u počast skovana medalja. To se protivi redoslijedu kneževa i uopće pisanju Zorzijevu.

Ostojićevo pisanje prihvatio je i M. GJIVOJE, nav. dj. (16), str. 350.

27

I. Protić, nav. dj. (6), str. 137.

28

C. Fisković, nav. dj. (2), posebni otisak, str. 19. Odatle ih je u svojoj knjizi preuzeo i M. GJIVOJE, nav. dj. (16), str. 349.

29

Arhiv župnog ureda u Blatu pregledao sam u nekoliko navrata zahvaljujući ljubaznosti župnika Iva Protića, koji mi je pri pisanju ovog rada bio veoma susretljiv, pa mu najsrdačnije zahvaljujem.

30

Radio na zvoniku stolne crkve u Korčuli. **C. FISKOVIĆ**, nav. dj. (14), str. 95; **J. BELAMARIĆ**, nav. dj. (7), str. 173, spominje se da je radio na franjevačkom samostanu Otoka uz Korčulu. Evo tih spisa u cjelini prijepis iz arhiva Male braće u Dubrovniku:

Noi Antonio Barbaro per la Serenissima Republica di Venezia proveditore generale in Dalmazia et Albania.

Commettiamo à Zuanne Bono e Nadalin Pelaucich mastri murari di Curzola ch'ogni qual volta saranno ricercati dal Padre Guardiano della Madonna del scoglio fuori di Curzola d'andar

a presstar la loro opera col dovato pagamento. per benefittio del convento medesimo, debbano senza alcuna maginabil renitenza e scuza, che da noi non gli sarà admissa andar ad operare tutto ciò che accoresse, e che spettasse a loro ministerio. In pena di ducati doicento per cadauno e cadauna volta altre a loro corporali severissime renemate a nostro arbitrio In quorum.

Spalato 25 Febraro 1670 M.V

(pečat) Antonio Barbaro

Spisi Otoka, br. 10. Arhiv Male braće u Dubrovniku.

Noi Girolamo Grimani K. Proveditor Generale in Dalmatia, et Albania

Commettiamo à maestro Zuanne Bono protto de murari che ad ogni richiesta delli RR. PP. del Scoglio della Madonna minor osservati debba prestar l'opera sua nell' occorrenze del loro convento con la dovuta mercede; intendendo Noi che questo servizio resti preferito à cadaun altro, eccetuato quando il publico lo richiedesse è tanta doverà pontualmente esegnire in pena à Nostro arbitrio. In quorum fedem etc

Curzola 31 Agosto 1677

(pečat) Gierolimo Grimani K. Providor Generale Registrata

Spisi Otoka, br. 58. Arhiv Male Braće u Dubrovniku.

30a

N. Ostoić, nav. dj. (25), str. 100.

31

C. Fisković, nav. dj. (3).

32

Ranije su se ucrtavali nacrti na kamenu radi jače pouzdanosti, npr. na južnom zidu dominikanske crkve u Dubrovniku i onoj na apsidi u Trogiru, na južnom zidu stolne crkve u Korčuli, na južnoj terasi trogirske stolne crkve, u pločniku Gospe od Batka u Pučišćima na Braču.

S. Gibson – B. Ward – Perkins, *The incised architectural drawings of Trogir cathedral*, The antiquaries journal vol. II, par II, London, 1977, str. 299.O nazivu »profesor oltara«, **K. STOŠIĆ**, *Varuška crkva u Šibeniku*.

33

O Bertapellima: **C. FISKOVIĆ**, *Pavao Bertapelle, njegov zvonik u Brelima i smrt*. Tu je navedeno uglavnom sve dosad napisano o članovima graditeljsko-klesarske radionice tog roda iz Vrboske na Hvaru. Mogućnosti, Split, 1992 (u tisku).

34

I. Matijaca – A. Fazinić, *Liturgijansko srebro Opatske riznice u Korčuli*, Peristil, 27-28, Zagreb, 1985, str. 228

Summary

Cvito Fisković

The Parish Church in Blato on the Island of Korčula

The parish church in Blato, the largest settlement on the island of Korčula, dedicated to All Saints, exists in its present location since the 14th century. It has been considerably expanded on several occasions and new annexes have been deftly added, giving the church the form of a long three-naved basilica with a transept and several annexes. A separate large bell tower and a simple loggia on the square which in a suitable urbanistic set-up constitutes a real town center, also belong to it.

Although not many structures from the primary Gothic construction have been preserved, in the complex whole defined mostly from the 16th to the 19th centuries, strong traditions of indigenous Late Medieval architecture are revealed. They mostly mark the back part of the church, with the apse the central nave under the vaults of Gothic contour, and lateral areas vaulted by cross-barrel-shaped constructions. The whole area is very firmly built, revealing the Dalmatian masters' lack of preparation for the encounter with the Baroque stylistic principles, i.e. attachment to simple solutions of the previous periods. The transept had been made in that tenor, as the first annex to the church from the 16th century, and further westward extensions of the three naves are also in accordance

with the forms of the back part of the church. And so the union of a complex architectural whole was achieved to the detriment of acceptance of the Baroque style from the time of expansion, which most documents dealing with the order in which separate parts should be constructed encouraged. Along with the well-known names of the contractors, first of all masters from Dubrovnik and then those from Korčula, development rules of provincial art, which aspires to imitate the older models in plastic works as well, are revealed. With them, this monumental whole is comparatively rich, although they reveal even more clearly the connection of the Dalmatian stone-masons and sculptors with the archaic models.

Therefore, in the whole, through a summary analysis of an architectural monument of complex form and presentation of archival documents on the church construction order with annexes from the mid-17th century until the 19th century, the growth of an interesting complex is rounded-off. Its principal characteristics lie in coordination of the old and the new, not only spatial system but plastic idiom. Only the construction of the south memorial chapel of St. Vicencia of special content and form, offers a fuller step forward.

The monumental complex with all its parts is also important because it has considerably determined the typology and morphology of other churches on the island – also three-naved basilicas in Žrnovo, Čara and Smokvica. They reflect the achievements of the Korčula architectural school of the Baroque period.